

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

SKRIVELSE
2023-06-15

Ärendenummer:
NV-06535-22

Utformning av riktlinjer för väntansavtal

Redovisning av ett regeringsuppdrag

Innehåll

1.	UPPDRAGETS GENOMFÖRANDE	3
2.	ÖVERVÄGANDEN OCH ANTAGANDEN	3
3.	PROCESSEN FRAMÖVER	6

BILAGA

Riktlinjer för väntansavtal

1. Uppdragets genomförande

Regeringsuppdraget att ta fram riktlinjer för väntansavtal har ställts till Naturvårdsverket. Uppdraget har genomförts i nära dialog med Skogsstyrelsen. Riktlinjerna ska kunna tillämpas av både Naturvårdsverket/länsstyrelsen och Skogsstyrelsen.

Följande personer har arbetat med uppdraget: Ulrika Wahlström (projektledare) och Erik Norgren, Naturvårdsverket och Göte Eriksson, Skogsstyrelsen. Skogsstyrelsen stödjer utformningen av riktlinjerna. Beslut om denna redovisning har fattats av generaldirektören Björn Risinger den 15 juni 2023 (NV-06535-22).

Det fanns inga krav på extern dialog i uppdraget, men projektgruppen har valt att delta i de konsultationer med externa aktörer som regeringsuppdraget för revidering av formellt skydd av skog anordnade under hösten 2022. Därmed har myndigheterna i ett tidigt skede kunnat inhämta synpunkter från de externa aktörerna, såsom till exempel markägarorganisationer och skogsbolag. Flera aktörer vill hellre se att medlen används till slutlig ersättning, medan andra aktörer är positiva. Aktörerna har framfört att det är bra att markägarna får ersättning för sin väntan och att väntansavtal kan tydliggöra myndighetens avsikt att ett område ska ges ett formellt områdesskydd. Samtidigt har markägaren möjlighet att tacka nej till ett långsiktigt formellt områdesskydd. Utifrån olika ställningstagande kring nyttan av väntansavtal finns olika önskemål om ersättningsnivå. Det har även framförts att väntansavtal inte får medföra att områdesskyddsprocessen tar längre tid.

Myndigheterna har även haft informationstillfällen för handläggare inom Skogsstyrelsen och länsstyrelserna om väntansavtalets planerade funktion. Dessa har framfört att det är viktigt att riktlinjerna blir tydliga och minimalt resurskrävande för att möjliggöra en snabb, smidig och likartad handläggning. Intresset från markägare är olika stort i olika delar av landet, men där det riskerar att uppstå ”kö” är det bra att ha väntansavtal. Några handläggare har farhågor om att väntansavtalen inte ska vara till någon hjälp i deras arbete med områdesskydd och att det ska innebära ett stort merarbete att teckna alla väntansavtal.

2. Överväganden och antaganden

Projektgruppens avsikt var först att endast erbjuda väntansavtal till privatpersoner, eftersom dessa troligen har liten marginal i sitt skogsägande. Men i riktlinjerna erbjuds nu väntansavtalet till samtliga markägare så att den statliga värdegrunden om likabehandling efterlevs. Ersättningen har istället ett maxbelopp.

I uppdraget anges att väntansavtal ska vara ett standardiserat och effektivt verktyg. Av detta skäl har en ersättningsmodell tagits fram som inte har behov av vare sig förhandling med markägaren eller någon fältinventering.

Väntansavtal ska erbjudas till alla markägare som berörs av områdesskydd, oavsett vem som initierar detta. Anledningen är att väntansavtal behöver fungera bra i det pågående framtagandet av det frivilliga arbetssättet med områdesskydd.

Projektet har utgått från korta, ”vanliga” naturvårdsavtal i befintliga riktlinjer och nytecknande av naturvårdsavtal på skogsmark kommer därmed att få en minimibegränsning i avtalstiden när väntansavtalens riktlinjer börjar gälla. Dock kvarstår möjligheten att teckna naturvårdsavtal istället för ett formellt beslut om interimistiskt förbud vid stoppad avverkning som inte kan förläggas på annat håll.

Starttidpunkten var till en början svår att definiera, eftersom det behövs en tydlig tidpunkt eller händelse som fungerar för båda myndigheternas områdesskyddsarbete att utgå från. Dessutom bör myndigheten få en viss tid på sig att starta områdesskyddsarbetet och kanske till och med ibland hinna slutföra det. Därför kan väntansavtalen tecknas först sex månader efter denna utgångshändelse.

Avtalstiden är satt till två år i normala fall. Vid en jämförelse med miljöbalkens ettårsfrist är bedömningen att ett år är en tillräcklig tid för att förhandla om ersättning. Dessutom ytterligare ett år för möjlighet att i detalj komma överens om avgränsning, föreskrifter, med mera.

Ersättningsmodellen har bestämts till en ersättning för väntan, som är lika i hela landet. Det finns därmed ingen koppling till avkastningsförlust och inte heller en eventuell faktisk ekonomisk skada, eftersom det redan finns en befintlig variant av naturvårdsavtal för dessa situationer. Därmed bestäms ersättningen enligt samma princip för alla markägare och det uppstår inget behov av förhandling. Däremot är berörd produktiv skogsareal en faktor i modellen, eftersom markägaren kan drabbas mer ju större areal som berörs.

Ersättningen beräknas på digitalt kartunderlag. Nationellt Marktäckedata används om inget annat, mer aktuellt, underlag finns. Därmed finns inget behov av fältbesök och inte heller förhandling.

Uppdraget gäller endast i skogsmark eftersom grunden är uppdrag utifrån skogspropositionen. Om andra naturtyper ska inkluderas i framtiden behöver en annan ersättningsmodell för dessa arbetas fram.

Ersättningsbeloppet är medvetet lågt satt av flera skäl. Dels för att återbetalning inte kommer att krävas i de fall överenskommelse nås under tiden för väntansavtalet, dels i de fall som markägaren bryter väntansavtalet i förtid där myndigheten av olika skäl kan överväga att inte återkräva hela eller del av utbetald ersättning. Vid en eventuell revidering av ersättningsnivån är en höjning bättre än en sänkning. Inom ramen för uppdraget har vi inte hunnit analysera i detalj hur stort ekonomiskt utrymme dessa avtal kommer att ta. Eftersom det i riktlinjerna finns både min- och maxbelopp är det inte bara den sammanlagda arealen som spelar in. För 2024 kommer myndigheterna att ersätta inte bara nya markägare utan även befintliga markägare som väntar. Det budgetläge som är överskådligt för närvarande gör att vi även försöker minimera det ekonomiska utrymmet för väntansavtalsersättning, så att så mycket som möjligt kan användas till slutliga uppgörelser.

Utbetalningen sker i anslutning till att avtalet undertecknas, det vill säga vi har valt att inte avvakta till att naturreservatet eller biotopskyddsområdet blivit gällande alternativt när slutlig ersättning betalas ut. Anledningen till det är att väntansavtal ska ses som en standardiserad kompensation under just väntetiden.

Generellt ser projektgruppen att den befintliga anspråksarealen avseende formellt skydd behöver anpassas till befintligt budgetläge, så att väntetid på grund av avsaknad av medel kan minimeras.

3. Processen framåt

Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket kommer under hösten att var för sig ta fram nödvändiga dokument där avtalsmall och praktiskt arbetssätt tas upp. Dokumenten stäms av med den andra myndigheten så myndigheternas arbete med väntansavtal inte divergerar.

Riktlinjerna träder i kraft 1 jan 2024.

Eftersom riktlinjerna är en myndighetssamverkan är de relativt enkla att revidera vid behov, efter att myndigheterna prövat att arbeta med väntansavtal under en period. Dessutom finns det anledning att revidera de befintliga riktlinjerna för naturvårdsavtal för att samla alla varianter av naturvårdsavtal som kan komma att tas fram även i andra pågående regeringsuppdrag samt att riktlinjerna från 2013 är i behov av modernisering.

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

Ärendenummer:
NV-06535-22

Väntansavtal

Riktlinjer för tillämpning

2023-06-15

Innehåll

SAMMANFATTNING	3
1. UPPDRAGET OCH DESS BAKGRUND	4
1.1 Skogspropositionen och Skogsutredningen	4
2. SYFTE OCH TILLÄMPNING	6
2.1 Syfte	6
2.2 När används väntansavtal	6
2.3 När är väntansavtal olämpliga att teckna	7
3. AVTALSTIDEN	8
3.1 Starttidpunkt	8
3.2 Avtalstid	8
4. ERSÄTTNING	9
4.1 Ersättning och utbetalning	9
5. VÄNTANSAVTALETS INNEHÅLL	11
6. NYA RIKTLINJER FÖR VÄNTANSAVTAL GENTEMOT BEFINTLIGA RIKTLINJER FÖR NATURVÅRDSAVTAL	12
6.1 Ikraftträdande av riktlinjer för väntansavtal	12
6.2 Påverkan på befintliga riktlinjer för naturvårdsavtal	12

Sammanfattning

Väntansavtal är ett naturvårdsavtal, som kan användas i väntan på en slutlig skyddsform. Det innebär att avtalet kan erbjudas alla berörda fastighetsägare som uppfyller kriterierna för väntansavtal, oavsett vem som initierade det formella områdesskyddet.

Väntansavtal kan användas inför bildande av alla typer av formellt områdesskydd för skogsmark, d.v.s. biotopskyddsområde, naturreservat, nationalpark och längre naturvårdsavtal. Väntansavtal är ett avtal som löper under en dylik områdesskyddsprocess och kan endast tecknas för skogsmark.

Avtalstiden för väntansavtal är två år. När så är lämpligt kan avtalet istället tecknas på ett år, med möjlighet att vid behov teckna ett nytt avtal på ytterligare ett år.

Ersättningen uppgår till en fast schablonersättning om 500 kronor per hektar produktiv skogsmark och år. Arealen bestäms med hjälp av Nationell marktäckedata för den berörda arealen produktiv skogsmark vid tecknandet av väntansavtal. Ersättningen uppgår minst till 5 000 kronor för de två åren och som högst 50 000 kronor per (grupp av) fastighetsägare och län. Ersättningen utbetalas i samband med undertecknandet.

Avtalet kan tecknas tidigast sex månader efter att myndigheten har beslutat att prioritera området/fastigheten för formellt områdesskydd (samt för länsstyrelsens del att Naturvårdsverket godkänt objektet) och det ännu inte tecknats en överenskommelse eller avtal avseende ersättning för det slutliga områdesskyddet.

Den utbetalade ersättningen behöver inte återbetalas om myndigheten och fastighetsägaren under avtalstiden kommit överens och tecknat överenskommelse om ersättning för det slutliga områdesskyddet. Om markägaren vill bryta väntansavtalet i förtid görs en prövning i varje enskilt fall huruvida återbetalning ska ske.

Väntansavtalet utformas som ett standardavtal med samma medgivande för alla; att avstå från skogsbruk inom avtalsområdet under avtalstiden.

De nya riktlinjerna träder i kraft 1 januari 2024 och får påverkan på de befintliga riktlinjerna för naturvårdsavtal, på så sätt att inget annat naturvårdsavtal än väntansavtal kan tecknas för att gälla under en områdesskyddsprocess. Övriga naturvårdsavtal på skogsmark tecknas för ett långsiktigt formellt områdesskydd och det kortaste man därefter kan teckna så kallade vanliga naturvårdsavtal normalt kommer att vara 10 år på skogsmark. Eftersom väntansavtal endast gäller skogsmark får de befintliga riktlinjerna ingen påverkan på naturvårdsavtal som tecknas på andra naturtyper.

1. Uppdraget och dess bakgrund

Genom regeringsbeslut 2022-06-02, om ändring av regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Naturvårdsverket (M2022/01190), gavs Naturvårdsverket i uppdrag att utforma riktlinjer för väntansavtal.

Uppdraget lyder som följer.

”I enlighet med propositionen om stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund (prop. 2021/22:58) ska Naturvårdsverket i nära dialog med Skogsstyrelsen utforma riktlinjer för en enhetlig, effektiv och standardiserad tillämpning av naturvårdsavtal som löper under en områdesskyddsprocess, s.k. väntansavtal, där särskild hänsyn tas till markägarens situation. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljödepartementet) senast den 15 juni 2023.”

1.1 Skogspropositionen och Skogsutredningen

I proposition (2021/22:58) Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund (fortsättningsvis benämnd Skogspropositionen) utvecklar regeringen de skäl som uppdraget vilar på (fotnot). Regeringen konstaterar att väntansavtal används redan i dag av länsstyrelserna under den tid som en områdesskyddsprocess pågår och innan beslut om områdesskydd fattas. Syftet är att kompensera markägaren för den ekonomiska förlusten som markägaren gör om processen med att bilda naturreservat drar ut på tiden. Vidare att väntansavtal inte används av Skogsstyrelsen vilket antas bero på att processen med att bilda ett biotopskyddsområde i allmänhet är väsentligt snabbare och enklare än att bilda ett naturreservat. Regeringen gjorde den samlade bedömningen att väntansavtal bör kunna tillämpas på ett enhetligt, effektivt och standardiserat sätt, särskilt i de fall ett större område ska skyddas och det är många markägare involverade. Bakgrunden är att det är ett ömsesidigt intresse för staten och markägare att processen med att bilda områdesskydd inte drar ut på tiden och hanteras skyndsamt.

Skogspropositionen delar i dessa avseenden de slutsatser som utredningen om Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73), fortsättningsvis benämnd Skogsutredningen, angett beträffande väntansavtal. Skogsutredningen gick här längre i sina resonemang i vissa avseenden. Bland annat i fråga om att väntansavtal i första hand torde vara aktuellt vid formellt skydd som inte förutsätter markägarinitiativ (d.v.s. tvingande) samt att ersättningen, utbetalningen av denna, i tid kan kopplas till beslutet om formellt områdesskydd;

”Ett väntansavtal bör kunna tecknas på så sätt att ersättningen bestäms till avkastningsräntan av den slutliga ersättning som fastställs vid inrättandet av det planerade områdesskyddet. Ersättningen för avtalstiden bestäms slutligt och betalas ut i samband med att områdesskyddet vinner laga kraft”.

1.2 Begreppet naturvårdsavtal

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen tog år 2010 tillsammans med Länsstyrelsen i Skåne län fram gemensamma riktlinjer för naturvårdsavtal som finns att tillgå på myndigheternas hemsidor. Syftet med riktlinjerna var att myndigheternas och länsstyrelsernas tillämpning av naturvårdsavtal skulle bli enhetlig. Riktlinjerna togs fram efter samråd med andra myndigheter och organisationer. Formerna för naturvårdsavtal utvecklades då i enlighet med regeringens anvisningar i propositionen Hållbart skydd av naturområden (prop. 2008/09:214).

Naturvårdsavtalen gjordes mer attraktiva för fastighetsägare bl.a. genom ökad flexibilitet när det gäller avtalstidens längd och genom att ersättningsnivån höjdes. Riktlinjer har därefter uppdaterats vid några tillfällen, senast under år 2013 (version 3.0).

Jordabalkens definition av naturvårdsavtal finns i 7 kap. 3 § andra stycket och lyder;

Vad fastighetsägaren enligt en skriftlig överenskommelse med staten eller en kommun angående naturvården inom ett visst område (naturvårdsavtal) förbundit sig att tillåta eller tåla skall vid tillämpningen av denna balk och andra författningar i sin helhet anses som en nyttjanderätt.

Jordabalkens definition av naturvårdsavtal är tämligen rymlig och som framgår av uppdragsformuleringen ovan kommer ett så kallat väntansavtal - ett avtal som löper under en områdesskyddsprocess - att falla in under denna definition på så sätt att fastighetsägaren avstår från skogsbruk under den tid avtalet (väntan) gäller. Dessa riktlinjer för väntansavtal kommer således att behandla ytterligare en variant av naturvårdsavtal och riktlinjerna utgör därmed ett komplement till de befintliga riktlinjerna. I den mån det kommer att finnas avvikelser mellan riktlinjerna gäller de senare framför de förra (se vidare avsnitt 6.2).

På sikt, vid lämplig tidpunkt, kommer de både riktlinjerna att arbetas samman till ett dokument. Behov av revidering kan också uppstå till följd av att ytterligare varianter av naturvårdsavtal tillförs riktlinjerna i framtiden, t.ex. som följd av andra just nu pågående regeringsuppdrag.

2. Syfte och tillämpning

2.1 Syfte

Väntansavtal är ingen långsiktig skyddsform utan syftar till att underlätta bildandet av formellt skydd genom att, i de fall områdesskyddsprocessen av olika skäl drar ut på tiden, markägare ges en viss ersättning. Avtalet används för att reglera vad som ska gälla under den tid som åtgår för att områdesskyddsprocessen ska kunna slutföras. Detta avser att avstå från all form av skogsbruk, inklusive upparbetning av död ved och vindfällen. Väntansavtal ska ses som ett erbjudande och det är därför inte aktuellt med någon förhandling vad avser ersättningsnivåer eller omfattning.

Ett väntansavtal ska inte tecknas vid en tidpunkt där myndigheten saknar resurser att driva områdesskyddsprocessen. Tvärtom, tecknas ett väntansavtal ska områdesskyddsprocessen starta och drivas mot en uppgörelse om slutlig ersättning för ett formellt skydd som myndigheten har medel för. Men processen för bildande av formellt områdesskydd med vidhängande ersättningsfrågor tar viss tid, ibland flera år. Detta beror bland annat på att ersättningsförhandlingarna kan vara komplicerade och ofta involvera flera fastigheter samtidigt. Dessförinnan kan även själva förankringsprocessen ta viss tid. Denna behöver ske i god dialog med fastighetsägarna och myndigheterna söker här vara lyhörda för att hitta lämpliga avgränsningar, föreskrifter och undantag till föreskrifter utifrån den enskildes situation. Då ett naturreservat eller biotopskyddsområde ska finnas för all framtid är det viktigt att denna dialog får ta viss tid.

Ambitionen är att i normalfallet kunna genomföra ett områdesskydd på ett effektivt sätt, från att en fastighetsägare har inkommit med en intresseanmälan och myndigheten har bedömt att det finns höga naturvärden som bör ges ett formellt områdesskydd, till undertecknande och utbetalning av ersättning, så att väntansavtal aldrig blir aktuellt. Genom att teckna ett väntansavtal har myndigheten även bekräftat att avtalsområdet är prioriterat för formellt områdesskydd.

2.2 När används väntansavtal

Uppdraget om att utreda väntansavtal kommer, som nämnts, ur skogspropositionen. Väntansavtal kan användas inför bildande av alla typer av formellt områdesskydd, d.v.s. biotopskyddsområde, naturreservat, nationalpark och naturvårdsavtal och kan erbjudas för skogsmark som berörs av planerat områdesskydd. Samtliga ägarkategorier som är lagfarna ägare till berörd fastighet är aktuella för att ingå väntansavtal. Likabehandling är viktigt, så för alla ärenden som uppfyller

kriterierna ska markägare normalt erbjudas ett väntansavtal. Oavsett om ett områdesskyddsärende initieras av markägare eller myndigheten så kan väntansavtal vara aktuellt.

Att ingå ett väntansavtal innebär ingen förbindelse att ett formellt skydd ska bildas utan bägge parter kan avbryta processen. Om markägaren vill bryta väntansavtalet i förtid görs en prövning i varje enskilt fall huruvida återbetalning ska ske. Beloppets storlek och återstående avtalstid är parametrar som kan ha betydelse.

Med anledning av den korta avtalstiden saknas motiv till att skriva in väntansavtal i fastighetsregistret.

2.3 När är väntansavtal olämpliga att teckna

Som framgår nedan gör ersättningsnivån vid väntansavtal inte anspråk på att spegla en verklig förlust av t.ex. utebliven virkesintäkt. Väntansavtal ska därför inte användas i de situationer där myndigheten avstyr en av markägaren planerad avverkning där alternativ till denna (avverkning av likvärdig skog på annan del av fastigheten) saknas. Då bör i stället interimistiska reservatsbeslut med årlig ersättning eller den variant av naturvårdsavtal som speglar denna hantering användas.

Det är inte heller lämpligt att teckna väntansavtal när skogen som planeras att skyddas är skadad av brand, storm eller skadedjur. Här är det än viktigare att områdesskyddsprocessen kan ske snabbt, eftersom skogens ekonomiska värde riskerar att försämrans under processens gång.

Att teckna ett väntansavtal ger inte någon formell värdetidpunkt för det slutliga områdesskyddet.

3. Avtalstiden

3.1 Starttidpunkt

När ett område med höga naturvärden har blivit prioriterat (och för länsstyrelsens del godkänt av Naturvårdsverket) för formellt områdesskydd av myndigheten, kan processen kring ersättningen starta. I och med denna starttidpunkt kan värdering beställas och förhandling kring områdesskyddet starta. Denna tid kan, trots att det inte finns något formellt områdesskydd än, innebära vissa komplikationer för fastighetsägaren. Viss väntan bör kunna tålas inom fastighetsägaransvaret, men om det 6 månader efter denna tidpunkt ännu inte tecknats en överenskommelse om slutlig ersättning erbjuds fastighetsägaren att teckna ett väntansavtal. För Skogsstyrelsens del innebär det att starttidpunkten är sex månader efter att ärendet prioriterats för formellt skydd och för länsstyrelsens del är det sex månader efter att Naturvårdsverket godkänt objektet, det vill säga att samråd enligt 26§ i områdesskyddsförordningen har skett.

3.2 Avtalstid

I dessa fall erbjuder staten ett väntansavtal på två år, från avtalets undertecknande. Avtalstiden är alltid fast, för att administrationen av väntansavtal ska vara så standardiserad och därmed effektiv som möjligt. Dock kan ett väntansavtal även tecknas på ett år istället, i det fall man planerar att teckna överenskommelse nästkommande år. Skulle denna planering av olika skäl inte kunna följas kan ett ettårigt väntansavtal då förlängas med ytterligare ett år.

Om områdesskyddsprocessen efter denna avtalstid fortfarande inte är genomförd, dvs det finns inte ett undertecknat långsiktigt naturvårdsavtal eller en intrångsöverenskommelse/köpeavtal, finns olika alternativa vägar:

- Området är fortfarande skyddsvärt, och fastighetsägaren tar själv ansvar för området och bevarar området genom frivillig avsättning
- Områdesskyddsprocessen kan fortsätta om fastighetsägaren vill fortsätta att vänta på slutlig ersättning, men då utan ersättning under resterande väntetid.

Fastighetsägaren kan när som helst välja att avstå från ett formellt områdesskydd och därmed avbryta processen. Om aktuellt område då inte är ett område där myndigheten kommer att ta ett beslut mot fastighetsägarens vilja förhindras inte fastighetsägaren att avverka. I dessa fall släpper alltså myndigheten sitt anspråk på markområdet. Även myndigheten kan i vissa situationer vilja avbryta processen.

Vid ett ägarbyte av ett markområde som har ett väntansavtal, förbinder sig fastighetsägaren att upplysa den nya fastighetsägaren om områdesskyddsprocessen och väntansavtalet, varför den nya ägaren i normala fall inte ska erbjudas ett nytt väntansavtal.

4. Ersättning

Ersättningen för väntansavtal är som tidigare nämnts inte tänkt att ersätta en avkastningsförlust under väntanstiden, utan är en ersättning för att markägaren avstår från skogsbruk under den tid områdesskyddsprocessen pågår fram till en slutuppgörelse. Ersättningsnivån för väntansavtal är mer av symbolisk art eftersom en ersättning för det långsiktiga formella områdesskyddet beräknas ske inom rimlig närtid. Ett annat tungt vägande skäl är att minska effekten av det motsatsförhållande som uppstår mellan ersättningar för väntansavtal respektive ersättningar för slutuppgörelser vid formellt skydd. Ersättningarna kommer nämligen att belasta samma anslag som alltid har varit och fortsatt kommer att vara begränsat. Det vill säga, ju fler väntansavtal som tecknas och ju högre ersättningsnivån för dessa är, desto mindre blir utrymmet för slutuppgörelser. Det skulle även innebära att områdesskyddsprocesserna tog längre tid och därmed skulle det ömsesidiga intresset för staten och markägare (att processen med att bilda områdesskydd inte drar ut på tiden utan hanteras skyndsamt) direkt motverkas.

Ersättningsbeloppet vid väntansavtal är lika i hela Sverige.

Den utbetalade ersättningen behöver inte betalas åter om myndigheten och fastighetsägaren under avtalstiden kommit överens och tecknat överenskommelse om ersättning för det slutliga områdesskyddet. Ersättningen ska inte heller räknas av från ersättningen för det slutliga områdesskyddet.

4.1 Ersättning och utbetalning

Administreringen och processen för väntansavtal ska enligt regeringsuppdraget vara effektivt och standardiserat. Ersättningen bestäms därför schablonmässigt till en ersättning per år och hektar berörd produktiv skogsmark, där areal produktiv skogsmark normalt inhämtas genom skiktet Nationellt marktäckedata, men finns andra aktuella skogsuppgifter kan dessa användas. Därmed krävs ingen inventering i fält för att beräkna ersättning för väntansavtal. Avtalsprocessen tar därmed inga värderingsresurser och minimalt med resurser för myndigheten. Avgränsningen av det slutliga formella skyddet kan förändras under väntansavtalstiden, areal kan tillkomma eller tas bort. Detta får påverkan på ersättningen av det långsiktiga formella skyddet, men inte på ett undertecknat väntansavtal.

Eftersom riktlinjerna för väntansavtal endast avser skogsmark finns ingen schablonersättning för annan naturtyp.

Beloppet är tänkt att kraftigt understiga de vanliga naturvårdsavtalen, och sätts till 500 kronor per år och hektar berörd produktiv skogsmark under avtalstiden. Som minst utbetalas 5 000 kronor i ett tvåårigt väntansavtal, oavsett areal. Tecknas ett ettårigt väntansavtal uppgår ersättningen till samma minimibelopp, men vid en eventuell förlängning med ytterligare ett år är ersättningen endast utifrån faktisk areal produktiv skogsmark. Maximalt kan ersättning för ett tvåårigt väntansavtal

uppgå till 50 000 kronor per fastighetsägare och län. Om flera äger fastigheten tillsammans gäller både ersättningsbeloppet ovan och maxbeloppet denna grupp av fastighetsägare. Om denna (grupp av) ägare innehar flera fastigheter i andra län, som under samma tid kvalificerar sig för väntansavtal, uppgår därmed ersättningen till högst 50 000 kronor per berört län. För ett ettårigt väntansavtal är motsvarande maxbelopp 25 000 kronor.

Utbetalning av ersättningen sker efter undertecknandet. För avtalen som länsstyrelsen upprättar skickas en kopia till Naturvårdsverket, som registrerar avtalet och administrerar utbetalningen av ersättningen. Skogsstyrelsen registrerar och administrerar utbetalningen för de avtal som upprättas av Skogsstyrelsen.

5. Väsentansavtalets innehåll

Väsentansavtalet bör vara så standardiserat som möjligt och i normala fall innehålla följande rubriker:

- Avtalsparter
- Bakgrund
 - o Detta väsentansavtal tecknas med anledning av den pågående områdesskyddsprocessen om bildande av naturreservatet/biotopskyddsområdet/naturvårdsavtalet/nationalparken xx, (länsstyrelsens/Skogsstyrelsens/Naturvårdsverkets ärendenummer yy)
- Avtalsområdets produktiva skogsmarksareal
- Syftet är att bevara områdets naturvärden under pågående områdesskyddsprocess
- Medgivande om avstående av all form av skogsbruk, inklusive upparbetning av död ved och vindfällan under avtalstiden
- Avtalstid
- Ersättning
- Utbetalning av ersättning
- Förbehåll vid eventuell försäljning av fastigheten
- Godkännande av Naturvårdsverket (avser de väsentansavtal som länsstyrelsen tecknar)
- Antal avtalsexemplar
- Underskrift inklusive medgivande av äkta make
- Karta över avtalsområdet

Skogsstyrelsen respektive Naturvårdsverket kommer ta fram dessa standardiserade avtalsmallar till ikraftträdandet av riktlinjerna.

6. Nya riktlinjer för väntansavtal gentemot befintliga riktlinjer för naturvårdsavtal

6.1 Ikraftträdande av riktlinjer för väntansavtal

Dessa riktlinjer för väntansavtal börjar gälla från 1 januari 2024.

De fastighetsägare som redan vid riktlinjernas ikraftträdande har väntat minst sex månader från angiven starttidpunkt kan då teckna väntansavtal med berörd myndighet. Varefter tillkommande/"nya" fastighetsägare uppnått denna väntetid tecknas väntansavtal med dessa.

6.2 Påverkan på befintliga riktlinjer för naturvårdsavtal

När riktlinjer för väntansavtal träder i kraft kommer det innebära vissa förändringar av de generella riktlinjerna avseende naturvårdsavtal, senast reviderade 2013-06-20.

Väntansavtalen kommer på skogsmark att ersätta det alternativ till kort naturvårdsavtal som finns beskrivet i de generella riktlinjerna. Undantaget är ett naturvårdsavtal som tecknas i stället för ett beslut om interimistiskt förbud. I och med att väntansavtal börjar tillämpas kan inget annat naturvårdsavtal tecknas i avvaktan på eventuellt områdesskydd på skogsmark. Bedömningen är att den kortaste tiden för ett mer långsiktigt områdesskydd bör vara minst 10 år, och därmed får ett vanligt naturvårdsavtal för skogsmark normalt inte vara kortare än 10 år.

För andra naturtyper än skogsmark gäller de generella riktlinjerna oförändrat. På sikt kommer de olika riktlinjerna att arbetas samman i ett dokument.